

Jongeren en Gezondheid 2014: Alcoholgebruik

Inleiding

Alcoholgebruik is onderdeel van verschillende culturen en tevens één van de grote globale risicofactoren voor sociale en fysieke schade en ziekte¹. Alcoholgebruik bij jongeren is geassocieerd met schoolproblemen², problematisch drinkgedrag en druggebruik in de toekomst³, ongepland en risicovol seksueel gedrag⁴, ongevallen⁵, en verschillende fysieke en emotionele problemen⁶.

De Vlaamse gezondheidsdoelstelling stelt dat tegen 2015 bij personen van 15 jaar en jonger het percentage dat meer dan 1 keer per maand drinkt niet hoger mag zijn dan 20%.

Het drinken van alcohol op jonge leeftijd is een voorspeller voor problemen met alcohol in het latere leven.

Methodologie

Voor de algemene informatie over de studie Jongeren en Gezondheid en de socio-demografische gegevens van de steekproef van de leerlingen tussen 11 en 18 jaar wordt verwezen naar de desbetreffende factsheets op www.jongeren-en-gezondheid.ugent.be.

Een eerste vraag gaat de frequentie na van een aantal alcoholische dranken. Aan de jongeren werd gevraagd hoe vaak ze een alcoholische drank nuttigden op basis van een lijst met dranken zoals bier, wijn, sterke drank, alcopops en andere dranken die alcohol bevatten. De antwoordmogelijkheden gingen van dagelijks tot nooit.

¹ Rehm J et al. Alcohol use. In: Ezzati M et al, eds. Comparative quantification of health risks. Global and regional burden of disease attributable to selected major risk factors. Geneva, WHO, 2004: 959-1108.

² Grunbaum JA, Kann L, Kinchen S, Ross J, Hawkins J, Lowry R et al. Youth risk behavior surveillance - United States, 2003. Morbidity and Mortality Weekly Report 2004; 53:1-96

³ Guo J, Collins LM, Hill KG, Hawkins JD. Developmental pathways to alcohol abuse and dependence in young adulthood. J Stud Alcohol 2000; 61:799-808

⁴ Eaton DK, Kann L, Kinchen S, Ross J, Hawkins J, Harris WA et al. Youth risk behavior surveillance - United States, 2005. MMWR Surveill Summ 2006; 55:1-108.

⁵ National Highway Traffic Safety Administration. Traffic safety facts, 2002: Alcohol. 2003. Washington D. C., National Center for Statistics and Analysis

⁶ Tomlinson KL, Brown SA, Abrantes A. Psychiatric comorbidity and substance use treatment outcomes of adolescents. Psychology of Addictive Behaviors 2004; 18:160-169.

- Hoe vaak drink je momenteel alcohol, bijvoorbeeld wijn, sterke drank, bier,...? Houd ook rekening met de keren waarop je enkel een beetje dronk.

	dagelijks	Elke week	Elke maand	uitzonderlijk	Nooit
Bier	☐	☐	☐	☐	☐
Wijn	☐	☐	☐	☐	☐
Sterke drank of cocktails (bv. Bacardi cola, vodka, red bull)	☐	☐	☐	☐	☐
Alcopops (bv. Bacardi breezer, Smirnoff Ice,...)	☐	☐	☐	☐	☐

Een tweede vraag peilde naar het aantal keer dat de adolescent dronken was.

- Heb je ooit al zoveel alcohol gedronken dat je echt dronken was?

nee, nooit ja, 1 maal ja, 2 tot 3 maal
 ja, 4 tot 10 maal ja, meer dan 10 maal

Er werden 2 nieuwe vragen opgenomen in de studie die de aantal gelegenheden nagaan waarop de jongeren alcohol hebben gedronken en dronken waren:

- Op hoeveel gelegenheden (zoals bij het uitgaan, op een fuif, ...) heb je de laatste 30 dagen volgende zaken gedaan? Maak één bolletje zwart per rij.

	nooit	1 - 2 keer	3 - 5 keer	6 - 9 keer	10 - 19 keer	20 - 29 keer	30 keer of meer
Alcohol gedronken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dronken geweest	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Deze vraag gebruiken we om na te gaan hoeveel jongeren de laatste maand alcohol hebben gedronken of dronken waren.⁷

In het secundair onderwijs werd gevraagd naar de leeftijd waarop ze voor het eerst alcohol dronken en dronken waren.

- Op welke leeftijd deed je voor het eerst het volgende ... ? Indien je iets nog niet gedaan hebt, kies de 'nooit' categorie.

	Nooit	11 jaar of jonger	12 jaar	13 jaar	14 jaar	15 jaar	16 jaar	17 jaar	18 jaar of ouder
Alcohol drinken (meer dan een slokje)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dronken zijn	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

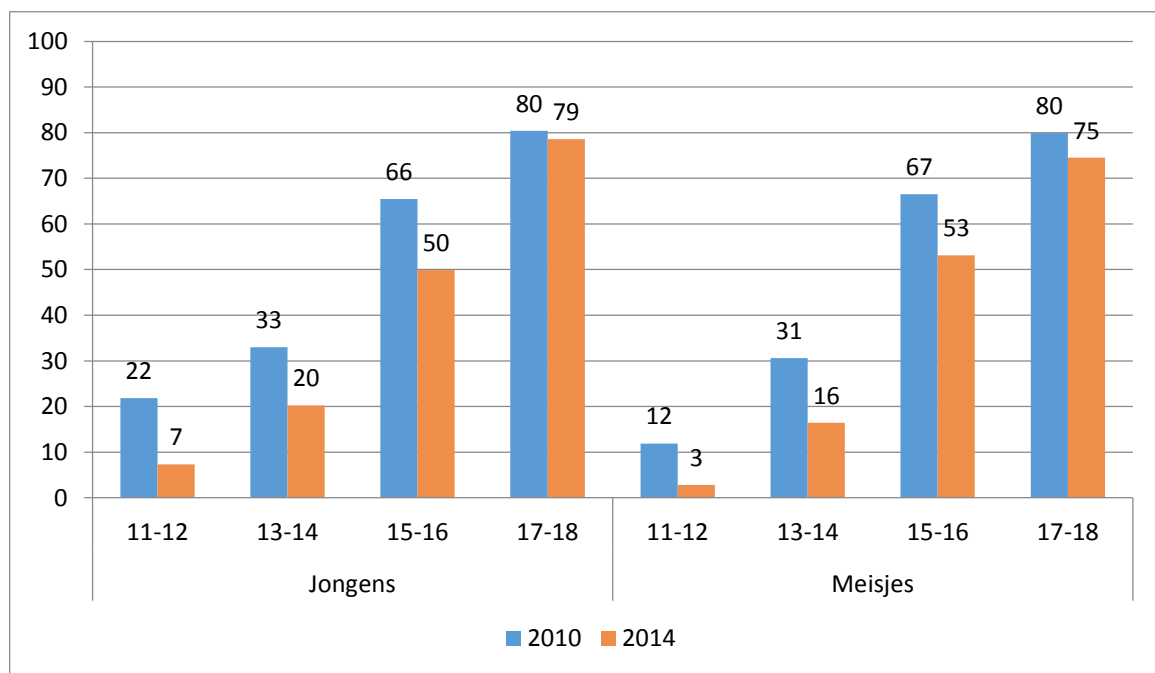
⁷ Deze vraag is een benadering van de vraag in de VAD-leerlingenbevraging (in het kader van "Drugsbeleid Op School") maar is anders en levert ook een ander resultaat op. Het is evenwel het resultaat van de leerlingenbevraging dat wordt gebruikt voor het opvolgen van de doelstelling rond alcoholgebruik bij jongeren. Referentie: Middelengebruik in Vlaanderen: een stand van zaken. Rapport naar aanleiding van de gezondheidsconferentie over middelengebruik (www.zorg-en-gezondheid.be)

Resultaten

Alcoholconsumptie: Laatste 30 dagen

Bij de bevraging in 2014 geven significant meer jongens dan meisjes aan dat ze in de laatste 30 dagen alcohol geconsumeerd hebben. Van alle bevroegde jongeren heeft 41,5% van de jongens en 37,5% van de meisjes de laatste maand alcohol gedronken ($\chi^2 = 15,9$; $df = 1$; $p < 0,001$).

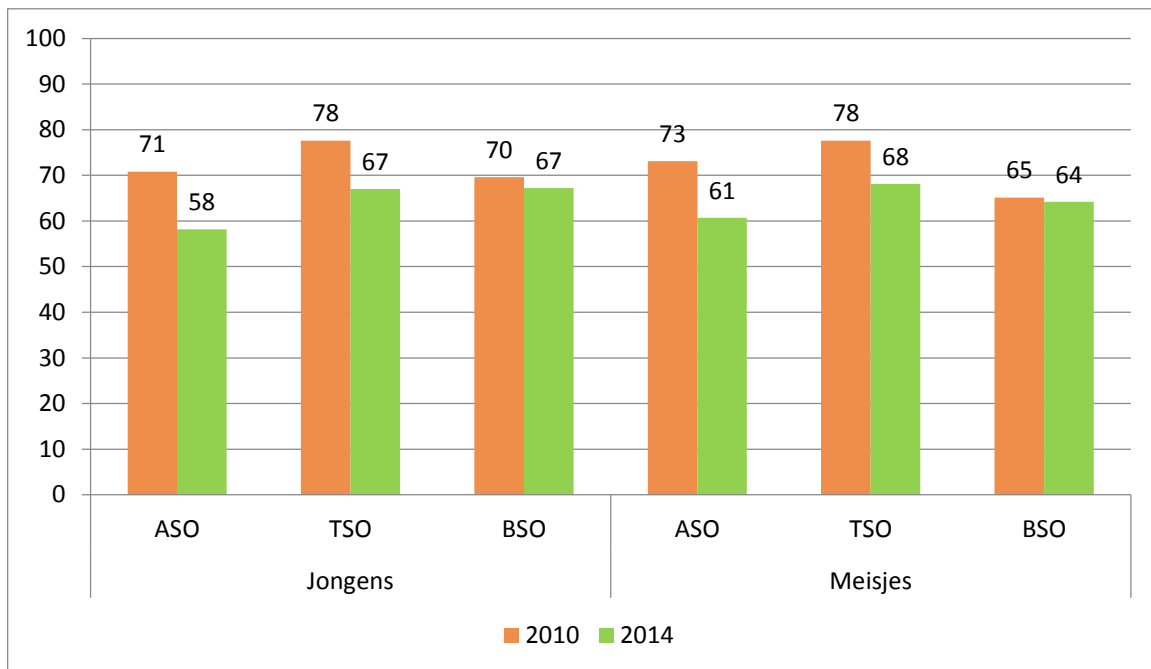
In grafiek 1 staan de resultaten naar leeftijd en geslacht. Zoals verwacht, stijgt de prevalentie van alcoholconsumptie in de laatste 30 dagen sterk naarmate jongeren ouder worden. Op de grafiek is verder ook vast te stellen dat algemeen gezien, jongens meer drinken dan meisjes, behalve in de leeftijdscategorie 15-16-jarigen (jongens: $\chi^2 = 1291,3$; $df = 3$; $p < 0,001$; meisjes: $\chi^2 = 1435,1$; $df = 3$; $p < 0,001$). Verder valt ook op dat het percentage jongeren dat de laatste 30 dagen alcohol geconsumeerd heeft, gedaald is ten opzichte van 2010, behalve in de categorie 17-18-jarige jongens, waar de geobserveerde daling niet statistisch significant is ($\chi^2 = 1,1$; $df = 1$; $p = 0,293$).

Grafiek 1 Percentage alcoholconsumptie in de laatste 30 dagen naar leeftijd en geslacht

Alcoholconsumptie bij jongeren verschilt bovendien ook significant naargelang opleiding (grafiek 2). In 2014 is vast te stellen dat alcoholconsumptie het laagste is bij jongeren uit het algemeen onderwijs, zowel bij jongens als meisjes. Bij jongens ligt de alcoholconsumptie in de laatste 30 dagen het hoogste in het beroepsonderwijs, bij meisjes is dit in het technisch onderwijs (jongens: $\chi^2 = 20,4$; $df = 2$; $p < 0,001$; meisjes: $\chi^2 = 10,9$; $df = 2$; $p = 0,004$). Opvallend is dat het percentage jongeren dat aangeeft alcohol te hebben geconsumeerd in de laatste 30 dagen, significant gedaald is ten opzichte van 2010, behalve in het beroepsonderwijs, waar de gevonden dalingen niet statistisch

significant zijn (BSO: jongens: $\chi^2 = 0,801$; $df = 1$; $p = 0,371$; meisjes: $\chi^2 = 0,102$; $df = 1$; $p = 0,750$).

Grafiek 2 Percentage alcoholconsumptie naar opleiding en geslacht

Wekelijks bier drinken

Meer jongens drinken wekelijks bier (elke week of dagelijks) dan meisjes, respectievelijk 17,7% en 5,3% ($\chi^2 = 352,2$; $df = 1$; $p < 0,001$). In vergelijking met de vorige survey in 2010 is het percentage wekelijks bier drinken bij jongens en bij meisjes significant gedaald:

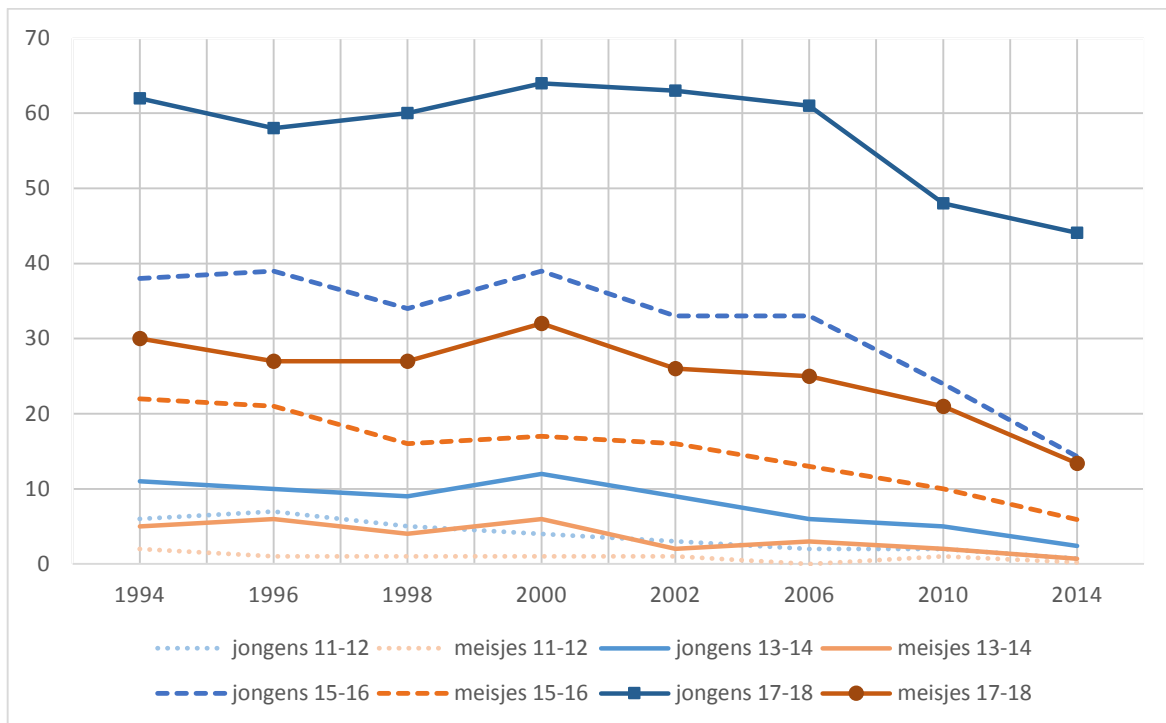
- jongens in 2010: 21,1% ($\chi^2 = 18,3$; $df = 1$; $p < 0,001$)
- meisjes in 2010: 8,3% ($\chi^2 = 32,6$; $df = 1$; $p < 0,001$).

In grafiek 3 staan de resultaten van wekelijks bier drinken naar geslacht en leeftijd. Algemeen stellen we vast dat de verschillen in wekelijks bier drinken tussen jongens en meisjes toenemen naarmate ze ouder worden (jongens: $\chi^2 = 966,6$; $df = 3$; $p < 0,001$; meisjes: $\chi^2 = 242,5$; $df = 3$; $p < 0,001$). Significante dalingen van wekelijks bier drinken tussen 2010 en 2014 zijn te vinden voor:

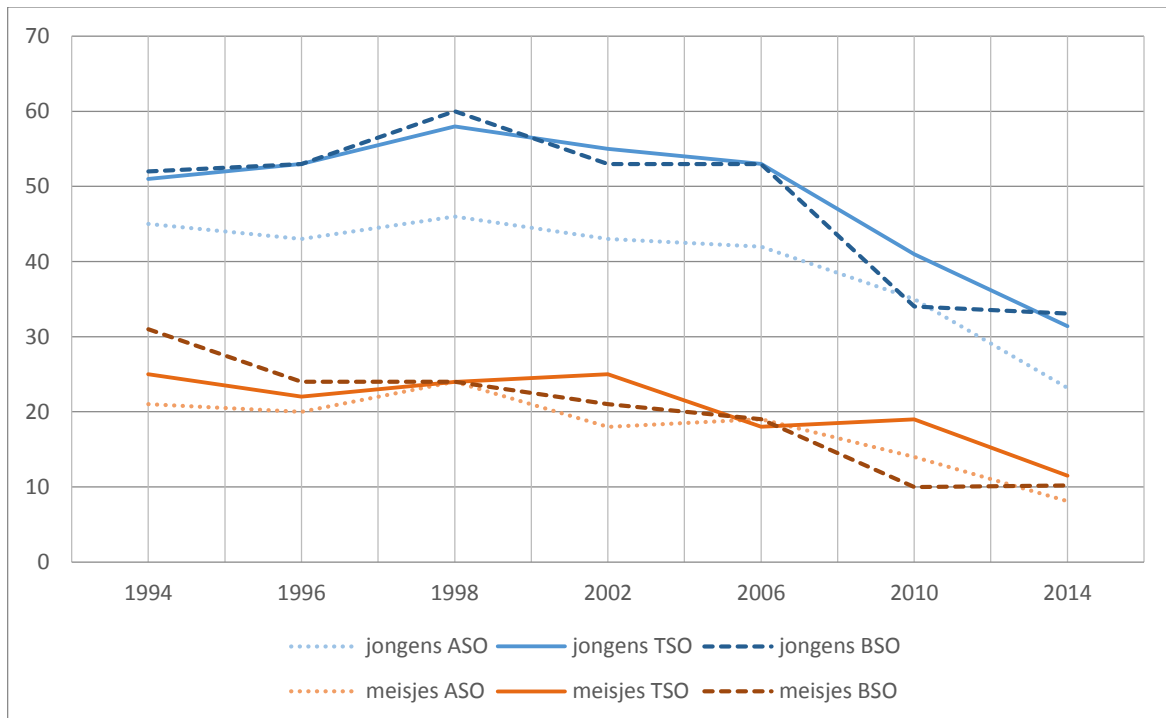
- 13-14-jarige jongens ($\chi^2 = 12,6$; $df = 1$; $p < 0,001$),
- 15-16-jarige jongens ($\chi^2 = 43,1$; $df = 1$; $p < 0,001$),
- 13-14-jarige meisjes ($\chi^2 = 3,8$; $df = 1$; $p = 0,050$),
- 15-16-jarige meisjes ($\chi^2 = 11,3$; $df = 1$; $p = 0,001$) en
- 17-18-jarige meisjes ($\chi^2 = 21,8$; $df = 1$; $p < 0,001$).

In grafiek 4 staan de resultaten van wekelijks bier drinken naar opleiding en geslacht. Meer jongens uit het beroepsonderwijs drinken wekelijks bier dan jongens uit het algemeen en technisch onderwijs ($\chi^2 = 24,1$; $df = 2$; $p < 0,001$). Bij de meisjes zijn het de leerlingen uit het technisch secundair onderwijs die meest frequent wekelijks bier drinken, gevolgd door de leerlingen uit het

beroepsonderwijs en het minst wekelijks bier drinken gebeurt bij de meisjes uit het algemeen secundair onderwijs ($\chi^2 = 6,2$; $df = 2$; $p = 0,044$).

Grafiek 3 Percentage wekelijkse bierconsumptie naar leeftijd en geslacht

Grafiek 4 Percentage wekelijkse bierconsumptie naar opleiding en geslacht

In vergelijking met de data uit 2010, valt in 2014 vast te stellen dat de wekelijkse consumptie van bier gedaald is voor alle onderwijstypes, behalve in het beroepsonderwijs, waar het cijfer gestagneerd is ($\chi^2 = 0,2$; $df = 1$; $p = 0,664$).

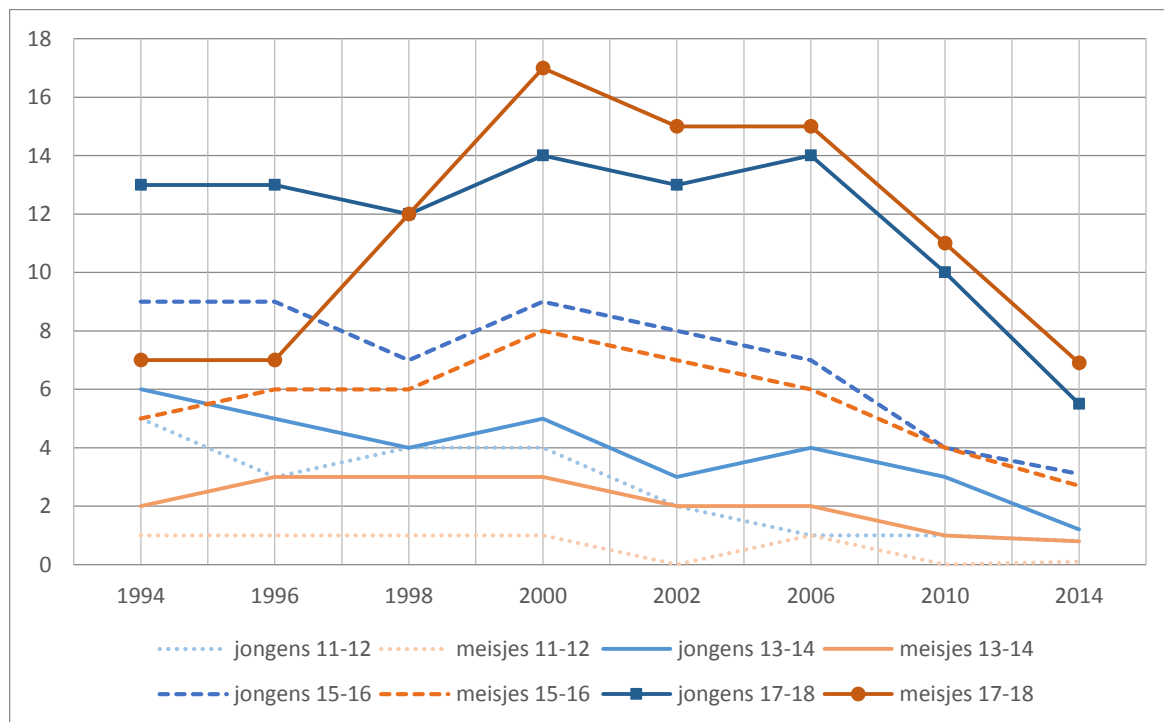
Wekelijks wijn drinken

Wijn wordt minder gedronken door de jongeren dan bier. In 2014 dronken significant meer jongens dan meisjes wekelijks wijn. In totaal gaf 4,9% van de jongens en 3,0% van de meisjes aan wekelijks wijn te consumeren ($\chi^2 = 23,0$; $df = 1$; $p < 0,001$).

In vergelijking met de survey in 2010 is het percentage wekelijks wijn drinken bij meisjes significant gedaald, bij de jongens is geen verandering vast te stellen:

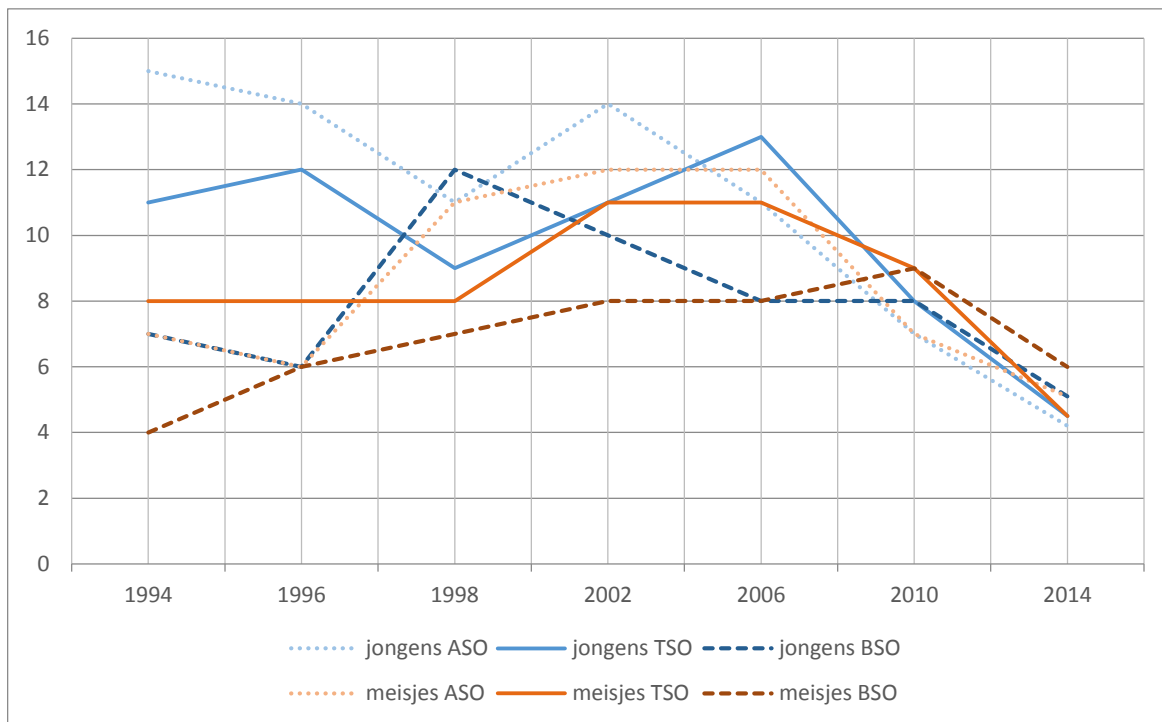
- jongens in 2010: 4,8% ($\chi^2 = 0,09$; $df = 1$; $p = 0,753$);
- meisjes in 2010: 4,3% ($\chi^2 = 12,3$; $df = 1$; $p < 0,001$).

In grafiek 5 staan de resultaten van wekelijks wijn drinken naar leeftijd en geslacht. Over de leeftijden heen, stellen we enkel een significante daling van het wekelijks consumeren van wijn vast bij de meisjes ($\chi^2 = 12,3$; $df = 1$; $p < 0,001$). Deze daling is volledig te wijten aan een significante daling bij de 17-18-jarige meisjes ($\chi^2 = 11,3$; $df = 1$; $p = 0,001$). Bij de jongens werd een significante daling vastgesteld voor de 13-14 jarigen ($\chi^2 = 9,1$; $df = 1$; $p = 0,003$) en de 17-18-jarigen ($\chi^2 = 15,3$; $df = 1$; $p < 0,001$).

Grafiek 5 Percentage wekelijkse wijnconsumptie naar leeftijd en geslacht

In grafiek 6 staan de resultaten van wekelijks wijn drinken naar opleiding en geslacht. In 2014 werden significante dalingen vastgesteld met betrekking tot wekelijks wijn drinken voor alle opleidingsniveaus (jongens en meisjes samen). Wekelijks wijnconsumptie blijft het meest prevalent binnen het beroepsonderwijs, gevolgd door het algemeen onderwijs. De consumptie is het laagste binnen het technisch onderwijs (ASO: $\chi^2 = 8,3$; $df = 1$; $p = 0,004$); TSO: $\chi^2 = 23,0$; $df = 1$; $p < 0,001$); $\chi^2 = 5,7$; $df = 1$; $p = 0,017$).

Grafiek 6 Percentage wekelijkse wijnconsumptie naar opleiding en geslacht

Wekelijks sterke drank drinken

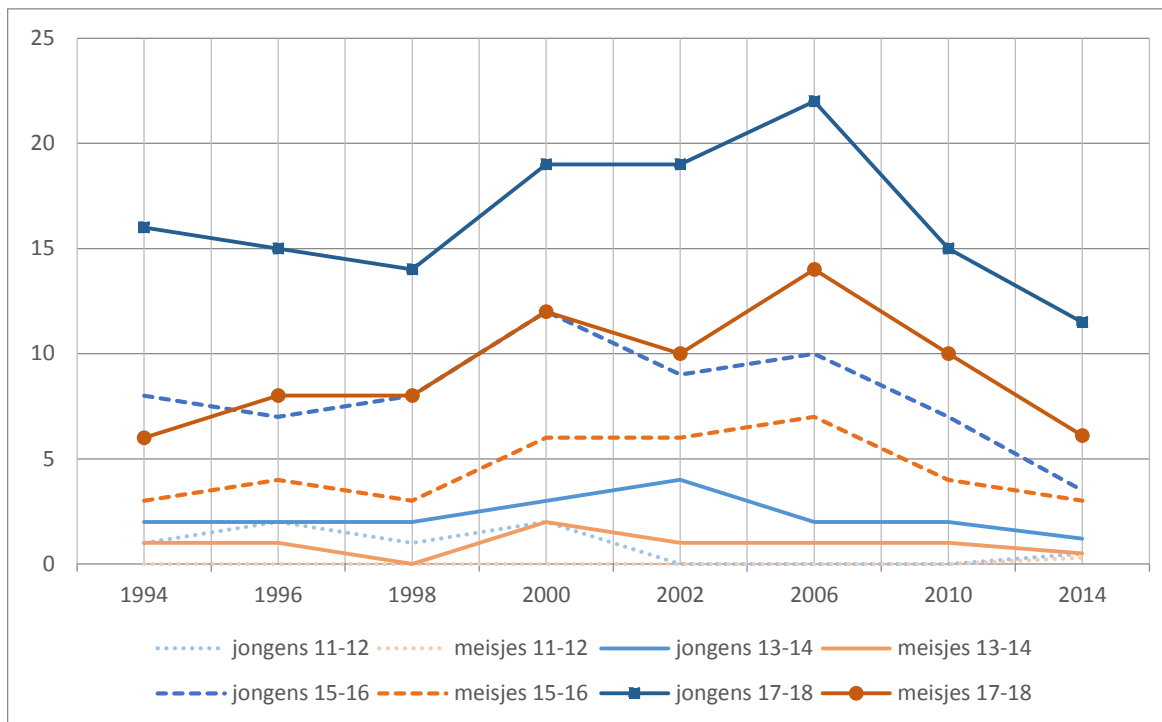
In 2014 drinken in totaal 6,5% van de jongens en 2,7% van de meisjes wekelijks sterke drank. Dit verschil tussen jongens en meisjes is significant ($\chi^2=79,0$; $df=1$; $p < 0,001$). In vergelijking met de vorige survey in 2010 is het percentage wekelijks sterke drank drinken bij meisjes significant gedaald, bij de jongens was dit niet het geval:

- jongens in 2010: 7,1% ($\chi^2 = 1,7$; $df = 1$; $p = 0,195$);
- meisjes in 2010: 3,9% ($\chi^2 = 12,5$; $df = 1$; $p < 0,001$).

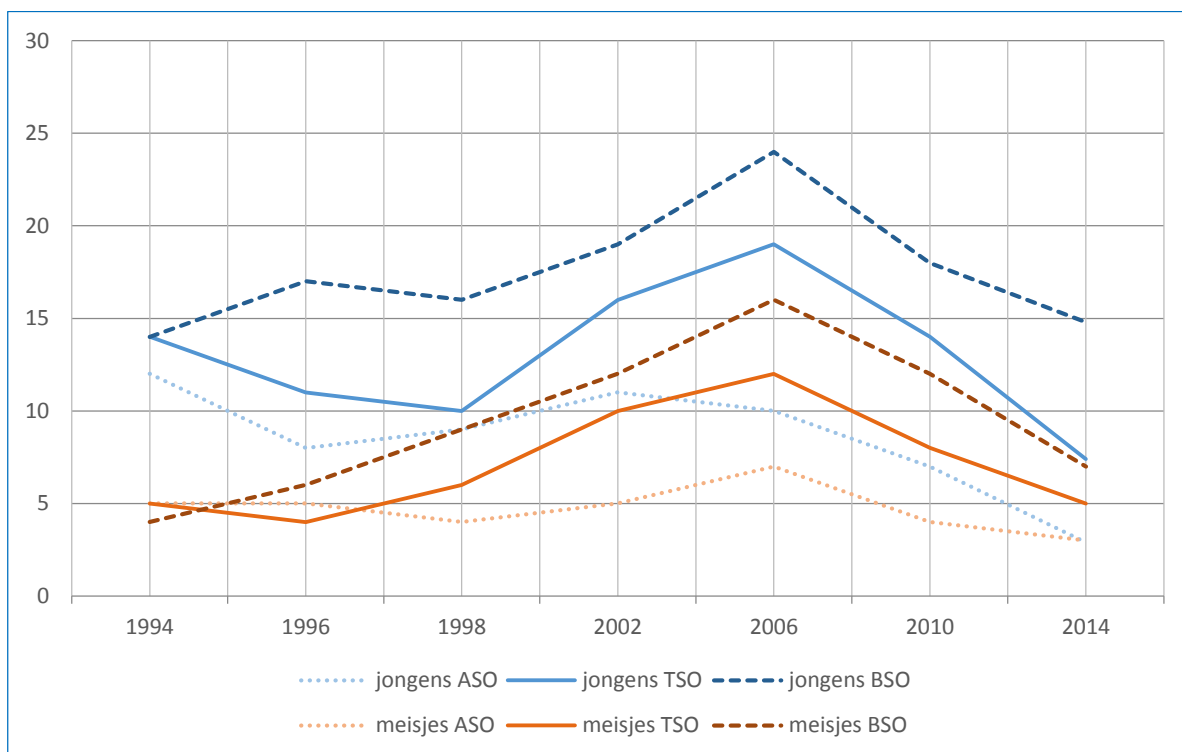
In grafiek 7 staan de resultaten van wekelijks sterke drank drinken naar leeftijd en geslacht. De daling van het wekelijks sterke drank drinken t.o.v. 2010 is te zien bij:

- 13-14-jarige jongens ($\chi^2 = 4,7$; $df = 1$; $p = 0,031$),
- 15-16-jarige jongens ($\chi^2 = 17,4$; $df = 1$; $p < 0,001$),
- 17-18-jarige jongens ($\chi^2 = 6,6$; $df = 1$; $p = 0,010$),
- 17-18-jarige meisjes ($\chi^2 = 9,6$; $df = 1$; $p = 0,002$).

In grafiek 8 staan de resultaten van wekelijks sterke drank drinken naar opleiding en geslacht. Meer jongens uit het beroepsonderwijs drinken wekelijks sterke drank dan jongens uit het technisch secundair onderwijs, gevolgd door de jongens uit het algemeen secundair onderwijs ($\chi^2 = 77,4$; $df = 2$; $p < 0,001$). Bij de meisjes is hetzelfde patroon vast te stellen ($\chi^2 = 13,7$; $df = 2$; $p = 0,001$).

Grafiek 7 Percentage wekelijkse consumptie van sterke drank naar leeftijd en geslacht

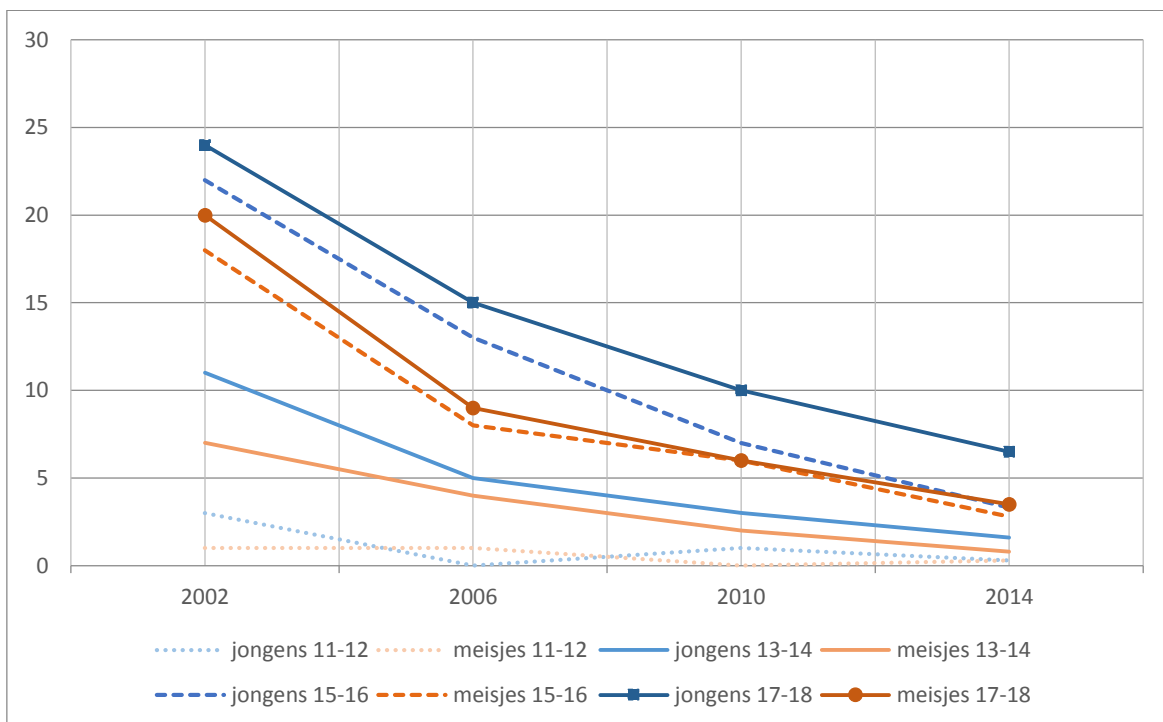
Grafiek 8 Percentage wekelijkse consumptie van sterke drank naar opleiding en geslacht

In vergelijking met de resultaten in 2010, daalt het percentage jongeren dat wekelijks sterke drank drinkt significant voor alle groepen, behalve bij jongeren uit het beroepsonderwijs ($\chi^2 = 1,8$; $df = 1$; $p = 0,184$) en meisjes uit het algemeen onderwijs ($\chi^2 = 1,8$; $df = 1$; $p = 0,178$).

Wekelijks alcopops drinken

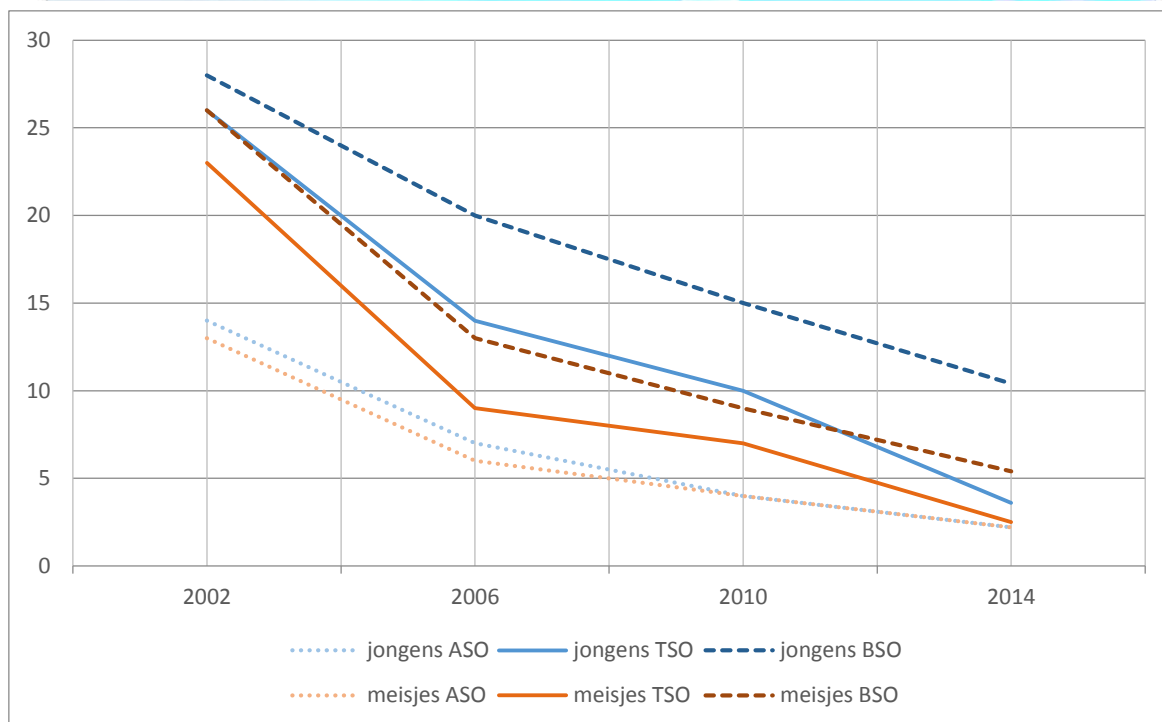
Het drinken van alcopops (breezers) werd bevraagd vanaf 2002. In 2014 dronken jongens significant vaker alcopops dan meisjes: 5,1% van de jongens en 2,0% van de meisjes gaven aan wekelijks alcopops te consumeren ($\chi^2 = 66,6$; $df = 1$; $p < 0,001$). Dit is een significante daling bij de meisjes van 3,6% in 2010 naar 2,0% in 2014 ($\chi^2 = 22,4$; $df = 1$; $p < 0,001$). Bij de jongens is geen significant verschil op te merken.

In grafiek 9 staan de resultaten van wekelijks alcopops drinken naar geslacht en leeftijd. Significante dalingen tussen 2010 en 2014 doen zich voor bij jongens en meisjes voor de leeftijdsgroepen 15-16-jarigen (jongens: $\chi^2 = 22,1$; $df = 1$; $p < 0,001$; meisjes: $\chi^2 = 13,7$; $df = 1$; $p < 0,001$) en 17-18-jarigen (jongens: $\chi^2 = 7,1$; $df = 1$; $p = 0,008$; meisjes: $\chi^2 = 5,9$; $df = 1$; $p = 0,015$), alsook bij de 13-14-jarige meisjes ($\chi^2 = 5,5$; $df = 1$; $p = 0,019$).

Grafiek 9 Percentage wekelijkse consumptie alcopops naar leeftijd en geslacht

In grafiek 10 staan de resultaten van wekelijks alcopops drinken naar opleiding en geslacht. Meer jongens uit het beroepsonderwijs drinken wekelijks alcopops, gevolgd door jongens uit het technisch secundair onderwijs en jongens uit het algemeen secundair onderwijs ($\chi^2 = 60,8$; $df = 2$; $p < 0,001$). Bij de meisjes is hetzelfde patroon vast te stellen ($\chi^2 = 12,9$; $df = 2$; $p = 0,002$). Vergelijken we deze resultaten met de resultaten uit 2010, dan zien we voor alle groepen een significante daling van het percentage jongeren die wekelijks alcopops drinken.

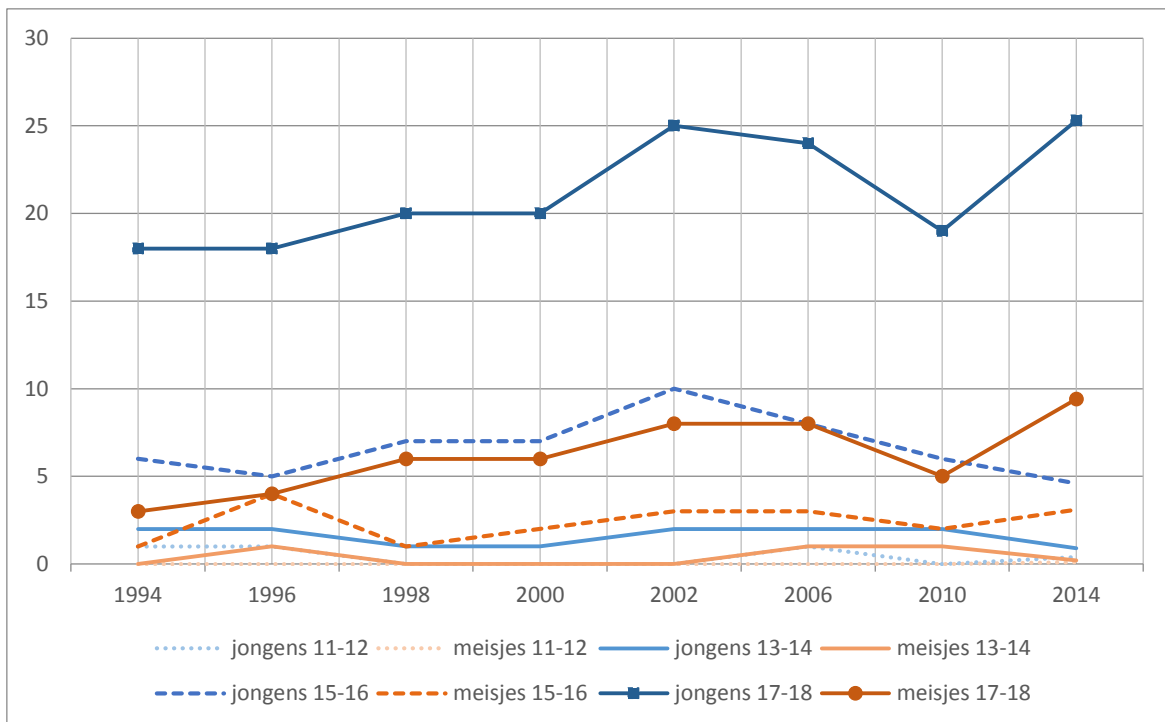

Grafiek 10 Percentage wekelijkse consumptie alcopops naar opleiding en geslacht

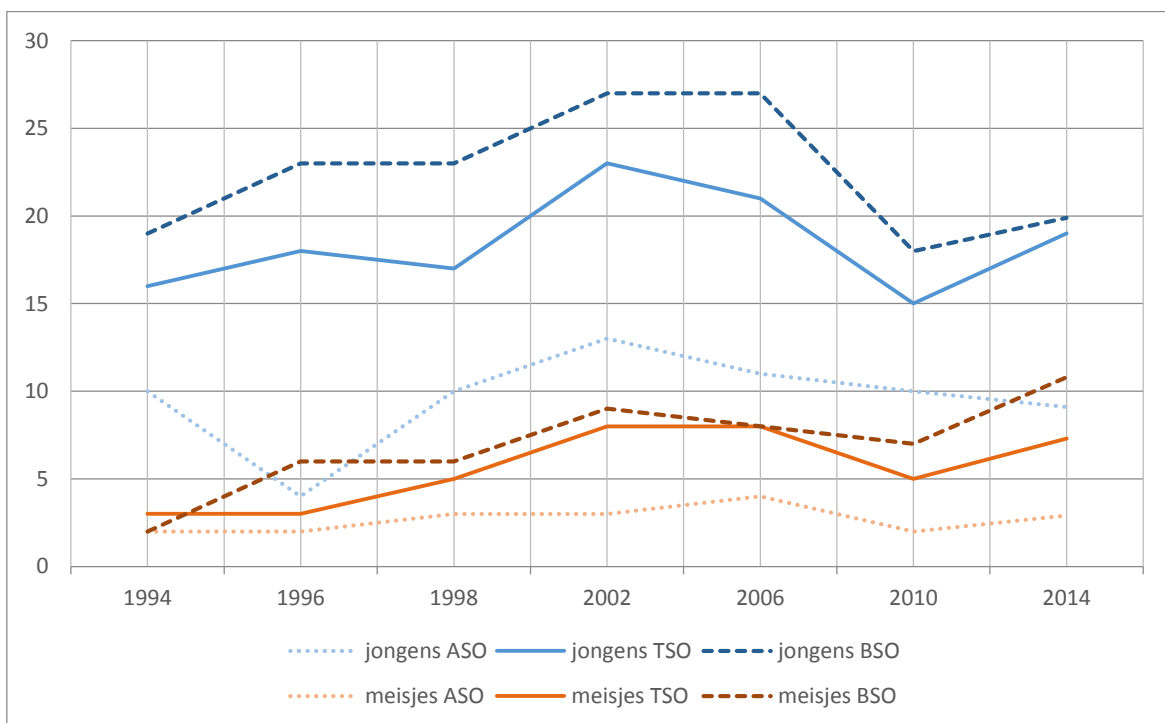
Dronkenschap

In grafiek 11 staan de jongeren die minimaal 10 keer dronken zijn geweest (in hun leven). Uit de gegevens in 2014 blijkt dat jongens significant vaker dronken zijn dan meisjes. In totaal gaven 10,2% van de jongens en 3,3% van de meisjes aan reeds 10 keer of meer dronken te zijn geweest ($\chi^2 = 180,8$; $df = 1$; $p < 0,001$). Deze percentages zijn significant hoger dan de percentage die werden gevonden in 2010 en dit zowel voor de jongens als de meisjes (jongens: $\chi^2 = 19,5$; $df = 1$; $p < 0,001$; meisjes: $\chi^2 = 8,4$; $df = 1$; $p = 0,004$), toen 7,7% van de jongens en 2,3% van de meisjes meldden dat ze reeds 10 of meer keer dronken waren geweest. De stijging is te wijten aan de leeftijdsgroep 17-18-jarigen (jongens: $\chi^2 = 15,1$; $df = 1$; $p < 0,001$; meisjes: $\chi^2 = 7,7$; $df = 1$; $p = 0,006$), waar zowel bij de jongens als bij de meisjes een significant effect gevonden werd. Verder is er ook een significante daling te bemerken bij de 15-16-jarige jongens ($\chi^2 = 4,1$; $df = 1$; $p = 0,042$).

In grafiek 12 staan de resultaten van dronkenschap naar opleiding en geslacht. Zowel bij de jongens als bij de meisjes zijn de verschillen naar opleiding significant in de zin dat de prevalentie van dronkenschap het hoogste is bij jongeren uit het beroepsonderwijs en het laagste bij jongeren uit het algemeen onderwijs (jongens: $\chi^2 = 49,2$; $df = 2$; $p < 0,001$; meisjes: $\chi^2 = 42,8$; $df = 2$; $p < 0,001$).

Grafiek 11 Percentage prevalentie dronkenschap (minimaal 10x) naar leeftijd en geslacht

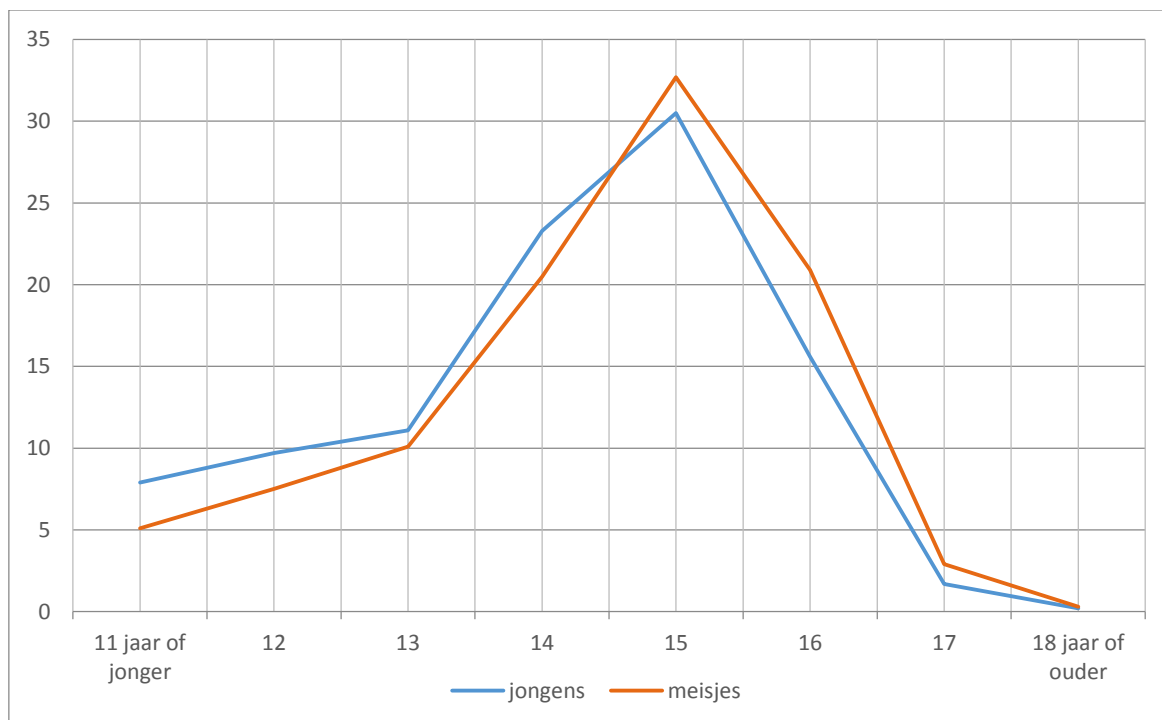
Grafiek 12 Percentage prevalentie dronkenschap (minimaal 10x) naar opleiding en geslacht

Vergelijken we deze data met de resultaten van 2010, dan stellen we een significante stijging vast in de prevalentie van dronkenschap bij:

- jongens uit het technisch secundair onderwijs ($\chi^2 = 4,9$; $df = 1$; $p < 0,026$),
- meisjes uit het beroeps secundair onderwijs ($\chi^2 = 5,0$; $df = 1$; $p = 0,025$).

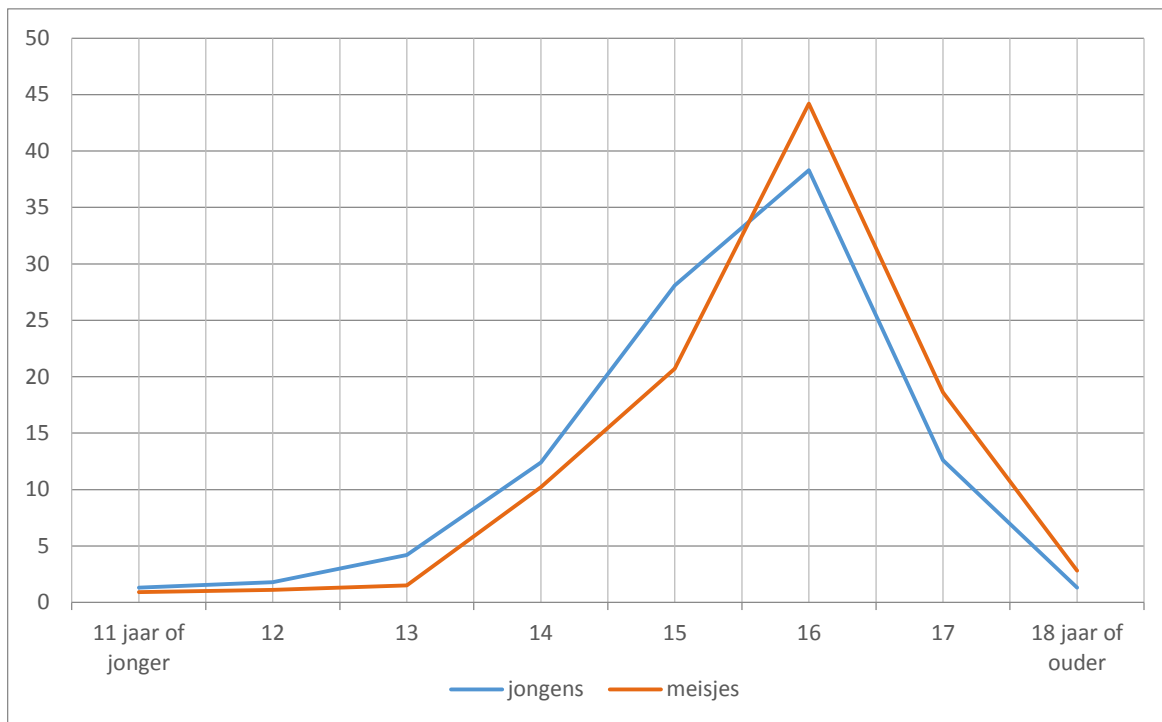
Initiatie alcohol drinken en dronkenschap

In grafiek 13 staan de resultaten van de leeftijd waarop de jongere voor de eerste keer alcohol heeft gedronken. Hiervoor werden alleen de 17-18-jarigen geselecteerd uit de databank. De mediaan voor jongens is stabiel gebleven op 14 jaar. Bij de meisjes was de mediaan 15 jaar, wat een stijging is tegenover 2010, toen dit nog 14 jaar was. Met andere woorden, de helft van de jongens dronk voor de eerste keer alcohol op 14 jaar of jonger, de helft van de meisjes op 15 jaar of jonger. Tot slot dient nog vermeld te worden dat 11,8% van de jongens en 12,2% van de meisjes in de leeftijdsgroep 17-18 jaar aangaf nog nooit alcohol geconsumeerd te hebben.

Grafiek 13 Leeftijd alcoholinitiatie naar geslacht, in percentage

In grafiek 14 staan de resultaten van de leeftijd waarop de jongeren voor de eerste keer dronken waren. Ook hier werden alleen de 17-18-jarigen bevraagd. De mediaan bij jongens lag voor de initiatie van dronkenschap op 16 jaar. In 2006 en 2010 was dit steeds 15 jaar. Bij meisjes lag de mediaan voor initiatie van dronkenschap in 2014 op 16 jaar wat gelijk is aan het resultaat in 2010.

Grafiek 14 Leeftijd dronkenschap naar geslacht, in percentage

Conclusie

Momenteel halen jongens en meisjes tot en met 14 jaar de Vlaamse gezondheidsdoelstelling met betrekking tot meervoudige maandelijkse alcoholconsumptie.

Algemeen is het alcoholgebruik van de Vlaamse jongeren gedaald tussen 2010 en 2014. Het percentage jongens en meisjes dat wekelijks bier, wijn, sterke drank en alcopops drinken is in vele gevallen gedaald, of ten minste gestagneerd. Wel blijven er significante verschillen tussen jongens en meisjes. Meer jongens drinken wekelijks bier, sterke drank en alcopops. Ook zijn er verschillen naar opleiding voor het drinken van bier, sterke drank en alcopops. Meer jongeren uit het technisch onderwijs verkiezen om wekelijks bier te drinken, terwijl het wekelijks drinken van sterke drank en alcopops vaker voorkomt in het beroepsonderwijs. Jongeren uit het algemeen onderwijs drinken gemiddeld minder dan jongeren uit de andere onderwijstypes.

De prevalentie van de jongeren die reeds 10 keer of meer dronken zijn geweest, is gestegen in 2014 ten opzichte van 2010. Het zijn vooral jongens en jongeren uit het beroepsonderwijs die reeds het meest dronken zijn geweest.

De mediaan van de leeftijd waarop de jongere voor het eerst alcohol heeft gedronken ligt bij jongens op 14 jaar, bij meisjes op 15. De mediaan van de leeftijd waarop de jongere voor het eerst dronken was, ligt bij jongens en meisjes op 16 jaar.

Contact

De studie Jongeren en Gezondheid is te vinden op: www.jongeren-en-gezondheid.ugent.be.

De verantwoordelijke onderzoekers zijn Prof. Dr. Benedicte Deforche en Dr. Anne Hublet.

Contactpersoon: Bart De Clercq (b.declercq@ugent.be)
Medewerkers: Dr. Wendy Van Lippevelde, Thomas Buijs

Adres:
Universiteit Gent
Faculteit Geneeskunde en Gezondheidswetenschappen
Vakgroep Maatschappelijke Gezondheidskunde
De Pintelaan 185, 4K3
9000 Gent

Tel: +32. 9 332 36 18

De internationale studie Health Behaviour in School-aged Children is te vinden op www.hbsc.org.

Gebruikte afkortingen

chi²: Resultaat van chi-kwadraat berekening voor kruistabel

df: degrees of freedom: vrijheidsgraden

p: probaliteit: resultaat van statistische test : kleiner dan 0,05 wordt als statistisch significant beschouwd